

פרדורסון ל מס' 13/71

מיטיבת ועלת הפנים

התקיימה ביום 17 ביולי בשבת תשס"ו - 28,12.54
בטעה 17.20.

- ברכתיים: חברי הוועדה: נ. חת - יו"ר
 ר. בסתוני
 ש. הלל
 א. כלפון
 א. כהן
 ח. מיגורי-כהן
 מ. סנה
 א. פרי
 ט. פרלסטיין
 ב. קמין

מוזמנים: ז. ורהפטיג - סגן שר הדתות.
 ד"ר הירשברג - מרד הדתות, הממלא ה לענייני המוסלמים.

סדר-היום: ענין הוועדה המוסלמית המייעצת בחיפה.

היו"ר נ. חת:
 אני פותח את הישיבה.
 כזכור קבלה ועלת הפנים של הכנסת לפני
 הפגרה משלחת מטעם הוועדה המייעצת של העדה המוסלמית בחיפה, אשר
 עוררה כמה בעיות ביניהן בעיה אחת הקטורה עם עצם הרגונם והתפטרותם
 של כמה חברים והמזכיר שלהם. שמענו אז גם את סגן שר הדתות אשר
 קיבל על עצמו לספל בענין בתקופת פגרת הכנסת. לפני יציאת הכנסת
 לפגרתה סיכמנו, כי בחזור ונדון בעיה - אם יהיה צורך לדון בה - לאחר
 הפגרה. והנה בא חבר-הכנסת בסתוני בטענה שהבעיה לא מצאה את סידורה.
 בינתיים קיבלנו גם מכתב מהוועדה המייעצת לענייני המוסלמים בחתימת
 המזכיר מר ט. הייל טוכרי.

(קורא את המכתב)

ברצוני להוסיף לזה כי ב-12 בדצמבר
 ביקרו אותי, בחיפה, ארבעה אנשים: מחמד בסתוני, זכי סולח, מוסה חגי'ר
 ואתמר חמדי, משלוחה מהם היו חברי הוועדה המוסלמית הקודמת, וטענו
 שהוועדה שניתמנתה אינה מבטאת את רצון רוב האוכלוסיה המוסלמית בחיפה,
 המונה כ-1200 נפש. אמרתי להם שאמסור את דבריהם לוועדה בטעה בנדון
 בענין.

עתה ברצוננו לסמוע מד"ר הירשברג,
 בהתאם להודעתו של סגן שר הדתות בוועדת הפנים שהוא יסדר את הענין,
 אם סודר הדבר או שעלינו להמסין לספל בעיה זו.

ד"ר הירשברג:

מצב הדברים הוא כזה: הוועדה הקודמת היתה מורכבת מתשעה אנשים. קט פילדג: מצד אחד היו ארבעה ומצד שני - חמישה. השתדלנו - מכיוון שטענו, לגבי הרוב, שאין כאן ענין של בחירת ואימוץ שנתן הציבור - להביא לידי שיתוף פעולה בין כל חברי הוועדה, אשר הרכבה לא על בסיס מפלגתי ולא על בסיס מעמד. כל הזמן חתרנו למצוא לטוב מוסדות ולא הצלחנו. לא רק אנו ניסינו, ניסו גם אחרים לתווך ולפטר בין חברי הוועדה. לבסוף נוצר מצב כזה שאותו הרוב הזעום התפורר כשנים מהם סילקו ידם מהדבר.

היו"ר נ. נת:

מי היו התשעה?

ד"ר הירשברג:

אברהם אל חליל; זכי אל-סולח; מוחמד בסתוני; מוחמד עבדאל כרים אבו-דבוס; מוסטפה עמאר; נורי-דין אל-עבסי; סוהייל חסן טוכרי; עבד א-ראוף קרמאן; מוסה חג'יר.

ובכן, הרכבנו ועדה של תשעה אנשים: שנים מהיו בין הארבעה ושנים מהיו בין החמישה. כלומר, סוהייל טוכרי ומוסטפה עמאר - מצד אחד, ועבד א-ראוף קרמאן ומוחמד עבד אלכרים אבו-דבוס - מצד שני. קבענו להם תקופת כהונה לטוב חרשים בלבד היות וחשבנו למצוא בינתיים איזה פתרון רצוי לכולם ולא רצינו כי בסוף התקופה הזו יסבלו ענייניה החופיים של העדה המוסלמית. הפתרון הזה נראה לרובם ראוי יכול לומר שהוועדה פועלת עכשיו; כל הקשיים שהיו סולקו, הם מתקנים, מטפלים וכו' אגים. אנו תקווה שאם לא נכניס גורמים מזעזעים תמלא הוועדה את התפקיד שהוטל עליה: לדאוג לירות המוסלמים, לדאוג לכל הצרכים הדתיים והעדתיים של בני העדה המוסלמית.

היו"ר נ. נת:

אני זוכר שאז היתה התמוזרות כללית על שלא אישרו את המזכיר שהם כולם

רצו בו.

ד"ר הירשברג:

לא כולם רצו בו: החמישה רצו ואילו הארבעה לא רצו. אותם ארבעה שפרטו מהוועדה: עבד א-ראוף קרמאן, מוחמד עבד אלכרים אבו-דבוס, נורי-דין אל עבסי וחליל. אולם אנו החזרנו את האיש והוא יטנו.

היו"ר נ. נת:

אתם מיניתם אותו וקרמאן הסכים לקבל אותו כמזכיר?

ד"ר הירשברג:

הסכים לאחר שהכרתנו אותו.

ר. בסתוני:

הרי יודע ד"ר הירשברג שהוועדה כולה, הוועדה המייעצת, חוץ מטלוטה חברים ואחד אחר לא השתתף כל-כך בפעולות הוועדה - חליל מכפר פרדי - בזה והציגה מספר דרישות בפניו ומאחר שלא הסכים לתביעותיהם באו לוועדת הפנים וזו התלכטה לשמוע אותם, שמעה אותם, ויו"ר הוועדה, בטם הוועדה, אמר להם שיענה לתביעותיהם לאחר בירור. הוזמן לישיבת הוועדה גם סגן טר החות אשר בי קט שהות ללמוד את הבעיה והבטיח להביא הצעות בנידון לאחר הפגרה. מה קרה בינתיים? - בינתיים בא משרד הדתות ופיזר את הוועדה הישנה, הוציא מתוכה כמה חברים וארגון ועדה חדשה.

מדוע לא הביא סגן טר הדתות הצעתו בפני ועדת הפנים, כפי שהבטיח, לפני עשותו צעדים כל שהם?

גם אם רצה סגן טר הדתות לטלא את כל הדרישות מדוע פיזר את הוועדה והרכיב וועדה חדשה? הן זוכר בוודאי ד"ר הירשברג את פניסתנו בביתו כשאמרתי שאנו מוכנים (אך ברתי אז בטם הסלוטה שפוטרו) לעבוד תוך שיתוף פעולה על בסיס אותן הדרישות.

מדוע איפוא הוציא מסדר הדתות את שלושת החברים האלה מהוועדה?
במובן אין להקל בבעיה מכמה סיבות: קודם-כל, היא השר הדתות צריך
לסמוך תוות דעת הוועדה בענין, אם כי אין להתערב בסמכות השר, אבל
מן ההגיון היה שיטמע את דעת הוועדה.

טנית, הוועדה דרשה מספר דרישות. היא גם
האלימה האשמות ואחת האשמות היא בענין הסימום במלט מצד ראש הוועדה שהוצע
מתוך לוועדה. ישנה גם האשמה נגד הגזבר, שהוציא כספים ללא קבלות.
ברור, שאלה הנאשמים על-ידי היתר אינם יכולים לשתף פעולה.

ובכן, מה קרה? - קרה שאלה המאשימים
הוצאו מן הוועדה והוכנה לראש הוועדה המייעצת אדם שהואשם באשמה כזאת
שכל העתונות כתבה על כך ולא היה לו העזו להכחיש זאת.

בטרו אביע דעתי הייתי רוצה למוע

מה בפני דייר הירשברג.

דייר הירשברג:

היות ומר ורהפ טיג הבטיח להסדיר את
עניני הוועדה המייעצת, עשינו כולנו -
גם היו"ר הבטיח משהו בענין זה - כמיטב יכולתנו להביא לידי שיתוף פעולה
שבו אני מעונין יותר מכולכם, ולא הצלחנו. לא הצלחנו על אף כל הנסיונות.
היות ובי-אפשר להסדיר את הענינים במצב חצי רוֹפֶף, כיוון שהוחל בתיקונים
וצריך היה להטלים אותם לפני הנאשמים, עמדה גם שאלת בית-האקברות,
ועוד פרובלימות שנתעוררו, לא ראינו אפשרות להגיד את הדברים תלויים
ועומדים ובחרנו בוועדה לטוב חודשים. אם בסוף אותה תקופה ניווכח
שלא פעלה כטורה - נחפס דרכים אחרות. אנו מקווים שהוועדה תפעל בסדר
ואולי בכל זאת תבוא הרגעה. לזה התכוונתי מלכתחילה. עוד בישיבה
הראשונה הצעתי ועדה זמנית. ארבעת האנשים שנתמנו לוועדה אינם חודשים.
כולם היו בוועדה הקודמת וחלק מהם היה גם בוועדה ש לפני כן.
יש להם מסורת וממשיכים בה. איזה רע יכול לצמוח מזה?

בענין המלט אני יכול לגלות לוועדה
שהוגשה בענין זה שאילתה של חיה בסתובי וחוטב ני שיותר הוגן אם השר
יטיב על כך באורח רשמי.

כנוגע לבחירת היו"ר, אני מצהיר כאן
שלא התערבתי בענין ולא נקפתי אצבע. האנשים הת כנסו והחליטו לבחור
ביו"ר. אין לי כל ענין להתערב בבחירת יו"ר, מזכיר או גזבר. לא
איכפת לי אם מחר יהיה אחר יו"ר. היה מצב כ זה שפתאום פוטר הגזבר
בלי כל הודעה. (היו"ר נ. חת: מי היה הגזבר?) בורי דין, הוא לא
הוכנס לוועדה עד עכשיו, כי בוועדה המצומצמת של ארבעה לא היה מקום
לעוד איש היות ורצינו הזאת תהיה ועדה פריסטית: שנים מכאן ושנים מכאן.
(היו"ר נ. חת: קודם היתה זו מפלגה אחת?) זו לא היתה מפלגה, או קבוצה,
היו חילוקי דעות פרטיים או אישיים, אבל הם לא היו ו יתיה אחת בטום
פנים. קשה אולי להסביר את המצב מבחינה זו.

היו"ר נ. חת: האם אפשר לצרף לוועדה זו את היתר?

דייר הירשברג: הם לא רצו לעבוד יחד.

ר. בסתובי: מי לא רצה?

דייר הירשברג: בזכרי אמר זאת בישיבה פומבית.

ר. בסתובי: מה ביחס לאותם הטלופה שהוצאו מהוועדה
והביעו נכונותם להשתתף?

היו"ר נ. חת: דייר הירשברג הדגיש שלא ראו אפשרות
להרכיב את הוועדה מכולם וארגנו אותה רק
מחלק.

א. כלפון:

כזכור לכס הודעתי פה בדיון שלפני הפגרה כי אנסה, כתושב ה יפה, ללפטר בין חברי הוועדה המייעצת. ובכך עשיתי זאת מתוך מגע עם היו"ר שלנו, מר חת, טגם הוא תושב חיפה ותיק, ובתג כאר בא אלי, כמנהגו מזה עשרים-שלושים שנה, שכני חשבתי הודעות זו לשעת כושר ומתוך שיתתנו בענין ראיתי שיטנה התנגדות גדולה מצד הפורטים לחזור. אמנם אמר לי יצאת מתוך נימוס מזרחי: תן לי לחשוב בדבר, אבל השתמע מכלל זה ילאו. כעבור ימים אחדים פגשתי את קרמאן בצל שכני. טוב לי בודתי על לבו ועוב גמרנו בזה שהוא יתייעץ. פעם שלישית אמרתי: אלך אליו. הלכתי אליו, היה נוכח גם עבסי, ישבנו יותר מטעה. כאר האחד התרכך קפץ הנני ואמר: לא. החלטתי לצאת אל הקבוצה הסניה. פגשתי את שכרי טעה טבא לבקרני וטוחחתי אתו - לא יחד אתם. תחילה התנגד בכל תוקף אבל הצלחתי להספיע עליו. אבל הצד הנני סירב בכל תוקף: קרמאן ועב סי, אלה שני האנשים אשר נפגעו ביותר משום העלילו על האחד טגנב מלט ועל הנני טנתן כספים ללא קבלות, לא אומרים שהוא מעל וזה הוברר ללא כל ספק, אלא טנתן כספים ללא החלטת בזמן הביניים לאחר טפוטרה הוועדה.

אני מכיר את שניהם שנים רבות ואינני יכול להעלות על דעתי שאדם כמו קרמאן, שהוא חצי מיליונר, יכול לעשות זאת. מכל מקום נעלבו האנשים האלה מאד וככל שהמגדלתי לפטר לא עלה הדבר בידי.

לאחר נסיוני והסתדלו תי לפטר בין שני הצדדים, ללא תוצאות, הרי אם היום נעשה נסיון על-ידי משרד הדתות, וזה בהחלט בגדר סמכות החר, אינני מוצא בזה פטול. עצם ה עובדה שיכלו להוטיב שנים מצד זה ושנים מצד זה הוא היטב גדול. יתכן שבמשך הזמן הרוחות תרגענה. ננסה כך.

ד. נסמוני:

ברצוני לגולל את פרטת הדברים כפי שהיא. סגן שר הדתות מי נה ועדה אשר כללה גם את הרוצה המוסלמית וגם את האנשים האלה. נוצר סכסוך בוועדה זו ואז פרטה הוועדה המוסלמית אשר מיצגת כמעט 80% של המוסלמים בחיפה (ח. מיגורי-כהן: נבחרת?) לא נבחרת. במשך תקופה מסויימת עבדו הנסארים לבדם ולא עשו דבר למען המוסלמים, כפי שאמר גם ד"ר הירשברג. משום כך נאלץ משרד הדתות לקחת בחשבון את הכוח שבו. הכצב וועדה מייעצת חדשה עם הוועדה המוסלמית עוד פעם בתוכה. אחרי שהוכנסו חזרה לוועדה דאו חברי הוועדה המוסלמית (שהם השלושה שהוצאו אחר-כך) טנעשו דברים לא כשרים: הצימנט שהיה נעלם; הגזבר הוציא כספים ללא קבלות. זה היה היסוד לכל המחלוקת. מה עשה משרד הדתות? בא ור מר: הכל כטורה. ארגן ועדה חדשה בלעדי השלושה שמייצגים את הוועדה המוסלמית, וגרס שזה לטובת המוסלמים. אני חולק על כך משום שיודע אני מה היסת משרד הדתות בקטר למוסלמים בכלל וגם בקטר לוועדות המייעצות ביפה, עכו, וכו'. הם נעשים דברים איומים מצד משרד הדתות. יש לגלות פעם ולתמיד את הידיעה בעניני המוסלמים והוועדות האלה שממנה משרד הדתות על מנת שייעצו לו. הרי קיימים שלושה אנשים שמייצגים כ-80% מהאוכלוסייה המוסלמית, ומוכנים להוכיח זאת, והם פנו אליך ואמרו שעל בסיס זה טעתה הסכמת לו, מוכנים הם לפעול למען המוסלמים ולשתף פעולה עם משרד הדתות. ואם משרד הדתות אומר: האנשים האחרים אינם רוצים - אינני יודע מדוע? - זה לא רציני, ואפטר לכנות את כל הענין, בצורה אניבה ביותר, כטיטות מימי הביניים.

ידוע לד"ר הירשברג שהוועדה המייעצת דרשה בחירות. לפני שנתיים טען טאי-אפטר לערוך בחירות אבל יקח בחשבון את כל הגופים, את כל הכוחות. מה התרחש פה? שם עני רמז משרד הדתות טכאן יש ענין של מפלגות. אתם שרים מזה ענין של מפלגות. אמעתי גם על אותה פגישה בענין הוועדה המוסלמית במשרד ראש הממשלה. מעתי על כך מאנשים רבים. הדבר בענין הוועדה המייעצת לא הוחלט במשרד הדתות אלא באיזה משרד אחר ואתם יוצרים בזה תקדים. אם רצונכם לומר שהוועדה המייעצת צריכה לבצע את הדברים שמשרד הדתות קו בע וצריכה להיות בהרמוניה עם מדיניותו - אני מוכן לסלק ידי. אבל, אם ד"ר הירשברג אומר שהוועדה המייעצת היא לטובת המוסלמים - הרי לא כך המצב וגלגולי הדברים הוכיחו זאת.

אני רוצה לומר דבר רים מאד מאד גלויים:
 אתם הוצאתם מהוועדה המייעצת הזאת אנשים שהוכיחו כל הזמן כי פעלו
 למען העדה הזאת שאמנות, והסדרשו את הדרישות אשר אתם היום מקבלים
 אותן ומבטימים אותן בלעדי הדורשים, כל זה מעיד על שיטה בלתי
 דמוקרטית, שיטה, הייתי אומר, וקובה, של סדר מסלתי שהינו רוצה
 לטובת המוסלמים.

ועדת הפנים, לפי דעתי, מחוייבת לאור
 כל האקט הבלתי מובן של שיתוף פעולה או אי שיתוף פעולה, של איחוד
 כל הגורמים בוועדה המייעצת או אי איחוד, וכו' - להשיב למסלחת
 שבאה לפנייה על הצעותיה ובציותיה.

הייתי מציע הצעה פשוטה, שמטרה הרתות
 יבטל את צעדו האחרון וימנה ועדה מייעצת חדשה הכוללת את כל האנשים,
 לתקופה של שנה חדשים או עד לבחירות, על בסיס אותן הדרישות שהמטרה
 מסכים להן ונראה כיצד יתפתחו הדברים, נראה כי רוצה לפעול ומי
 אינו רוצה. מי אינו רוצה לשתף פעולה לא יהיה לו מקום; כל הרוצה
 לבצע תכנית זו - יסאר.

היו"ר נ. נת:

יתכן מאד שהפתרון הרדיקלי הוא איזה
 ארגון חוקי של העדות, העדה המוסלמית
 או העדה הנוצרית בארץ, ואז אפשר יהיה לבוא לוועדת הפנים בטענות
 על דברים שנעשו בניגוד לחוק. יכולים גם להציע שועדת הפנים תקח
 על עצמה יזמה בטוחה זה - איך לארגן את עניני המוסלמים במדינה, לאו
 דווקא בחיפה, גם בעכו, יפו, וכו'. ועדת הפנים יכולה לזנום או לא
 לזנום. אבל, הוועדה הזאת היא ועדה מייעצת שטר מסויימים ממנה אותה,
 ולכן אינני יודע אם בסמכותנו ובאסדרותנו להתערב בדבר שיטת לו או פני
 אדמיניסטרטיבי, אכזקוטיבי, כמינוי ועדה מייעצת, עם מי שר הדתות
 מוצא לנכון ולאפשר להתניען. שהיו התלבטויות - על כן אנו יודעים.
 אני לא יודע אם איך קרה הדאוס אכס מכינה הזה שפתאום השלימו עם.
 אינני יודע מי הצליח לעשות זאת. אולי מטרה ראש הממשלה, אולי מישהו
 אחר שהתערב בעניין. אבל נוצר הסדר לשנה חדשים והוועדה מטפלת בעניינים.

אינני יודע מה יכולה ועדת הפנים
 לעשות יותר מאשר לרסום לפנייה את דברי שר הדתות, כי מאז הדיון בוועדת
 הפנים לפני הפגרת הוקמה על ידו, לתקופה של חצי שנה, ועדה מייעצת לענייני
 המוסלמים בחיפה, המורכבת מארבעה חברים, שמטפלת בענייני העדה לטביעת
 רצונו, וכי ימשיך לחתור לקראת הרחבת הרכב הוועדה למען עשותה מייעצת
 עד כמה שאפשר את כל חובי המוסלמים במקום.

אינני יודע אם אנו יכולים להציע לשר
 הדתות שיבטל את הוועדה שמינה היות ואינה חוקית. זאת ועדה מייעצת
 לשר. יתכן שכל הארגון אינו בסדר. יכול פעם ח"ה בסתוני להציע לוועדה
 לדון על ארגון העדה המוסלמית במדינת ישראל; אז נזמין את המומחים,
 נשמעם ונציע איזה דבר בטוח זה. אבל כל זמן שזאת אינה ועדה נבחרת,
 ולא הוקמה לפי חוק שהוא, הלא ועדה מייעצת - אינני יודע אם נוכל
 לקבל את הצעת ח"ה הסתוני שהיא מתוך לכל קונסטיטוציה של ועדת הכנסת.

יסאל שר בסתוני, ובצדק, מה יהיה עם
 הסלוטה שלא באו על סיפוקם? ועדת הפנים לא תוכל להציע לשר הסדר
 בעניינם, כי לא נוכל לשים עצמנו לרופטים. מה תפקיד ועדת הכנסת?
 - העלינו את הבעיה, הבאנו מטלחת, הכרחנו את השר לאמוע, והוא יטדיר
 זאת באיזה שהוא אופן. יותר לא נוכל לעשות. (א. טרי: מדוע?)
 - אין זה בסמכות ועדת כנסת, בצורה כזאת, להתערב במינוי ועדה מייעצת.
 לו היה חוק והיה השר פועל בניגוד לחוק - אני מבין שאז יכלה הכנסת
 להתערב בדבר. אחרי שמענו את הודעת מטרה הדתות אנו לפי שעה עוברים
 לסדר-היום. (א. טרי: מה יהיה אחרי שטת החדשים האלה?) - אינני
 יודע מה יהיה.

א. פרי:

בני חובב שהוועדה מוסמכת לחוות את דעתה בענין זה. זאת הקונסטיטוציה של כל הוועדות כמובן, קונסטיטוציה זאת גם אומרת, שהם אינו מחוייב לקבל את דעת הוועדה; אבל אני חושב שכלל אין הפנים נוהגים למרוד בהמלצות הוועדות, יסגהם עוקפים אותן, זאת דר כם, אבל אינני מתגר לעצמי שגם הם הרתות ימרוד בגלוי בהמלצת הוועדה.

על-כן אני מציע שוועדת הפנים תקבל החלטה האומרת: (א) הדרך שהלך בה הם הרתות במינוי הוועדה המוסלמית אינה נראית לוועדת הפנים ואינה לטובת הענינים המוסלמיים.

היו"ר נ. חת:

על סמך מה אתה מחליט זאת?

א. פרי:

על סמך הדיון הזה, על סמך הדיון הקודם בוועדה.

(ב) ועדת הפנים בטעה טעקה בטאלות העדה המוסלמית הגיעה לידי מסקנה שיש צורך כי הממלה תציע הצעת חוק על ארגון העדה המוסלמית בצדף.

(ג) אינני חושב שזה יעמוד בסתירה אם נייעץ לשר הדתות כי בענין מינוי הוועדה המוסלמית בחיפה יחזור בו מהמינוי ויקבע את הרכבה בצורה יותר דמוקרטית (של בחיר ות, או המלצה על טועמדים מתאימים המקובלים על כל חוגי העדה המוסלמית בחיפה).

אני מציע שאם הוועדה תביע ברוח

זו את דעתה נקדם בזה את הדבר.

מ. ס. נה:

יש פה שני ענינים עקרוניים. תמיד קורה שאנב ענין מקו מי, אינדיבידואלי, מתגלה ענין עקרוני כללי. מענו על ענין חיפה; זה אינו אומר שאין יכול ללמוד מן הפרט על הכלל. על-פירוב זה כך ולכן צריך להקדים תרופה למכה. ובכן, מה הן הטאלות העקרוניות, ובזה - אדון היושב-ראש - יש מקום לוועדת הפנים לדון.

הטאלה הראויה היא: הסטטוס החוקי

וההסדר החוקי של העדה המוסלמית. למה יש לה סטוריה ארוכה: עוד בתחילת הכנסת הראויה הביא הרב מימון הצעת חוק השרו תים הדתיים היהודיים, ואילו הרוב דרש ממנו, אפילו רצה להתנות תנאי - מה זה רק העדה היהודית? - הב טיח אז הרב מימון כבזמן הקצר ביותר יגיל א הצעת חוק ליסודיר גם את הסטטוס החוקי של יתר העדות במדינה. אולם לא ענין זה, שום ענין אחר, לא הוטל דר.

למצעה העדה המוסלמית מופלית לרעה

לא רק לגבי העדה היהודית, היא מופלית לרעה גם לגבי העדות הנוצריות, כי העדות הנוצריות - בעלותן על רכושן מוחזקת בפועל, מה שאין כן לגבי העדה המוסלמית. הענין אינו מתבטא בעיקר בהרכב זה או אחר של הוועדה המייעצת. הענין הוא בהחזרת רכוש של הרוקם לעדה המוסלמית והטאלה היא: לידי מי למסור זאת. זהו הריב: על הרכב הוועדה, ואילו אתם מדברים סחור סחור ולא נוגעים בנקודה. מי יהיה בהרכב הוועדה - ודאי שזה חשוב, אבל מדוע זה חשוב, על כך צריך לשים את הדגש. כל המדיבות הטאלה הם סיבה, או עילה, או טוענה, או אמתלה כדי לא להתזיר את הרכוש. זוהי הבעיה. זוהי הטענה של העדה המוסלמית שרכוש הרוקם אינו מוחזר לה, ולא הענין הזה של הוועדות, - מפני שאין בעל בית. אז יכולה המדינה לעשות כן שלא יהיה בעל-בית ולא להתזיר להם את הרכוש; היא יכולה לעשות סיהיה בעל בית ואז עליה להתזיר את הרכוש כשם שהיא מתזירה לעדות האחרות - לא אגיד לעדה היהודית. סיהיה דין מוסלמי כדין נוצרי, והתנאי הראשון הוא

ארגון חוקי. ארגון חוקי יכול להיות רק נבחר. על-כן ועדת הפנים, הממונה בין השאר על ענין העדות, צריכה להפנות את תשומת לב הממטלה (טר הדתות) להציע בהקדם הצעת חוק לכנסת אשר יטויר את הסטטוס החוקי של העדה המוסלמית ואת הבעלות של העדה הזאת על רכוש (הווקף). זה דבר עקרוני. לא רכוש יש לו בעל; יש עדה יש לה זכויות. דיין אחד לכל העדות. אני מאד רגיש לעניני טיווירן אזרחי: "ווגר לא תלחץ וידעת את נפש הגר". זו חובת הוועדה וחובי בני שהכנסת הטניה אינה צריכה להתפזר לפני שתסדר סטטוס זה, כשם שהיה סטטוס חוקי לקהילות היהודיות בעירופה.

אני מציע באופן קונקרטי:

(א) ועדת הפנים מפנה את תשומת לב הממטלה לצורך הדחוף להסדיר בדרך חוקית את הסטטוס של העדה המוסלמית, את מירת מוסדותיה המוקדמים הנבחרים ואת החזרת רכוש (ווקף).

(ב) בנוגע לוועדה המוסלמית המייעצת בחיפה אנו ממליצים לפני טר הדתות שימנה ועדה מורכבת מנציגי כל החוגים המעונינים עד ההסדר החוקי הכל-ארצי.

הקו שלי הוא להפריד בין הסמכות האדמיניסטרטיבית והסמכות לבנו. אנו קובעים עקרון, שתהיה ועדה אשר מייעצת את כל חוגי הציבור - ולא שלוש אלה וארבעה אחרים. אנו מבקשים מטר הדתות שינהג לפי עקרון זה, באמונה, עד שיקומו המוסדות הנבחרים.

ט. פרלמנטיין: אני תומך בכך ש עלינו להמליץ בפני טר הדתות להביא לכנסת הצעת חוק להתארגנות העדה המוסלמית, אם כי אינני אומר בדיוק מה אנו רוצים.

אשר לסמכות ועדת הפנים להתערב במיני ועדה מייעצת ליד הטר, אני חולק במקצת על דעת היוזר. אם הוועדה מגיעה לידי מסקנה שוועדה מייעצת ליד הטר אינה מייעצת את כל הסכבות של עדה מסויימת...

היוזר נ. חת: באיזה חוק נוצר שצריכה לייצג את כולם?

ט. פרלמנטיין: מה זאת-אומרת ועדה מייעצת? ועדה מייעצת צריכה לסקף את כל הדעות ואת כל החוגים של העדה הזאת. זהו עקרון יסודי. (ח. מיגורי-כהן: נכון.)

היוזר נ. חת: היט לך הוכחות שטר הדתות לא רצה בזה?

ט. פרלמנטיין: באופן פרינציפיוני ועדה מייעצת אינה יכולה להוציא חלק מסויים מתוכה. ועדה מייעצת צריכה לסקף את כל הדעות בציבור. זה דבר ראשוני, יסודי ועקרוני. ואם ועדת הפנים הגיעה לידי מסקנה שוועדה זו, שארגון טר זה או אחר, אינה מספקת את כל החוגים בעדה מסויימת, היא רשאית - אינה יכולה להתליט - להמליץ בפני הטר לשנות, לצרף, או להקים ועדה חדשה. זו סמכותה הליגיטימית. מתי? כשאפשר להגיע לידי מסקנה שתוג מסויים אינו מיוצג בוועדה המייעצת.

ב. קמין: אני מתוך נסיון יודע כי קשה מאד לאחד את הקצוות. הב פיה דצינית. יש כאן גם גורם פנימי שהוא נגד נציגים מסויימים שיש להם כחות רציניות נגדם, כפי שהודגס כאן. זה מסמל את האווירה שבה נעשים הדברים, ובאווירה כזאת קשה לאחד את הקרעים.

אני יכול להבין את גישתם של נציגי מסדד הדתות הטוענים שאין להאיר ואקום, אין להסאיר הסקר, כי יש רכוש לקהילה, ישנם צרכים אחרים בצדין לנהלם, להדרי כם. אילו היה נוצר ואקום, בטוחני שהיו באים כולם ואומרים: הפקרות. מסדד הדתות אחראי לזה, מדוע אינו מסדר זאת, או מדוע הוועדה אינה דואגת לכך?

מדברי החברים הוצאתי מסקנה טיפוסית מהט כאילו מעדיפים ובקום.

ר. בסתוני:

מי אומר זאת?

ב. קמין:

אם טבעה רבים ביניהם, זו התפוררות ויש
ואקום.

שמעתי גם את דברי חייח כלפון - והוא על-כל-פנים נאמן עלי - איש חיפה, אשר טיפל בדבר ולא הצליח, אם כי הוא מעורב בצידוד במקום. עוד חבריט ניסו ואף בידם לא הצליח הדבר. זאת-אומרת שהבעיה קשה מבחינה אובייקטיבית, אינה תלויה בנו ותלויה פחות, לפי הערכתי, במסדר הדתות. ואם בא עכשיו מסדר הדתות ומודיע שיש כבר דעות, יש מי שמטפל כיום בדברים; זה לא טיבילי; זה פרוביזורי; בכל זאת דעות שהיא מט פלת, דעות שהיא פחות או יותר הרמונית, ולקחה על-פניה לסדר את הדברים - אני חושב שאין לטול צעד זה. יש לחתור ולשאוף להרחבה כפרינציפ. אבל, אני מקבל זאת ומתנגד לכל ההצעות האלטרנטיביות שהיו מכוונות לפי דעתי להתפוררות. אני יכול לקבל את הטענה הזאת - ואני שמח שסגן שר הדתות נוכח - כי רצוי היה שסגן שר הדתות יבוא לפני כן לוועדה וימסור את התפתחות הדברים על מנת שנדע איך הגענו למצב שבו אנו נמצאים כיום. אבל המצב של היום יתקבל אותו כמצב פרוביזורי, כנסיון - לפי הדו"ח שקיבלנו - פחות או יותר מוצלח.

לגבי האלה שעודר חייח טנה: ברור שזוהי בעיה הצומדת בעינה. במידה שנרצה להמליץ בנידון זה אני מציע לדון בבעיה, לאקדיש לה ישיבה או שתיים, על מנת שנוכל לזכות עמדה.

סגן שר הדתות ז. ורהפטיג: אני מבקש את סליחת היו"ר וחברי הוועדה על גיחורדי. השתתפתי עתה בוועדת הפנים והגירות של הממשלה, אשר עדיין יושבת, וביקשתי מיו"ר הירטברג להשתתף בישיבה ולמסור לכם את הדו"ח.

בוודאי להתייחס לעצם העניין וגם להערות שמעתי. אני סומך ירד על הצעת מהיכ טנה. בדיון הייתי מביא בהקדם הצעת חוק להסדר העניינים המוסלמיים. אני מודיע המו סלמיים ולא הערביים ומיד אסביר זאת. למעשה - עשיתי זאת, ויש הצעת חוק מוכחת על שלחן הממשלה, הצעת חוק לארגון החיים הדתיים לא רק בטביל המוסלמים, אלא בטביל כל הדתות (חוק המועצות הדתיות). החוק נשאר תקוע בממשלה בעיקר עקב חילוקי דעות על החיים הדתיים של היהודים. יש לפעמים במדינה טענה אחרת טובלת בגלל העדה הסנייה. המוסלמים טובלים בעניין זה בגלל היהודים. כי אפשר לארגן עדות לא רק בקנה מידה דתי; לא לפי חתך לאומי, ואילו. היה כך הייתי מתנגד לזה בכל חוק. אי-אפשר לארגן את החיים הדתיים בצורה טכני שיתרסו מבפנים על-ידי אנשים בלתי-דתיים. ופה הקושי שבדבר.

בניח, אם מחר יהיה חוק המארגן את הדת המוסלמית: לא יהיה מקום לערבי שאינו דתי בהנהלת העניינים. זה הדין אצל היהודים. לאדם שהוא אנטי-דתי אין מקום בארגון המועצות הדתיות כיוון שהוא יכול לחתור נגד הדבר. לו היו מבינים כולם גישה זו יכולנו להסדיר את העניינים. אבל, ישנם כאלה שאינם מבינים זאת וחולקים על כך. דוגמה אחרת: אם למשל, תתארגן מחר העדה היהודית, התייבה בהירות לקהילה היהודית וכל אדם שמצהיר שהוא יהודי, בין אם דתי בין אם אנטי-דתי, ישתתף בארגון הזה ויחזיק דעה, הרי מחרתיים ייבחר ועד קהילה ובו רוב למפלגה מסוימת שהיא אנטי-דתית והיא תוכל להחליט ברוב דעות לחסל שירותים דתיים. אמר מי שאמר באסיפה פומבית האחת הערים שהוא איננו מתנגד לבנות את בית-הכנסת, מכיוון שהוא מקו זה מחר מחרתיים כפי שייחפץ לבית-תרבות.

ובכן זוהי האלה. הממשלה אינה יכולה

לפתרה לגבי היהודים ואף לגבי המוסלמים, כי לא יכלה לקבל חוק לגבי המוסלמים ולגבי היהודים חוק עם הארכה זמנית מדי טנה בטנה. בכל אופן, עד עכשיו, כל מה שסדרנו בטביל היהודים סידרנו גם בטביל המוסלמים ולא רצינו בהפליה.

זו.

מה בענין התקציב ?

מ. סנה:

הסדרנו את הענין התקציבי על הצד הטוב ביותר, לא מקפחים חס- וטלום. אין שום הפליה

סגן שר הדתות ז. ורהפטיג:

בעניני דת במדינה.

מה ביתס לרכוש הווקאפ?

מ. סנה:

זה נושא חדש. זה ת בעיה לגמרי אחרת ואני מתנגד שנדרן בה עכשיו. הוועדה המוסלמית כאשר היתה כאן גם לא עוררה את הבעיה הזאת. לכן אינני רוצה שמר ורהפטיג ייכנס בסוגיה זו.

היו"ר נ. חת:

סגן שר הדתות ז. ורהפטיג:

לענין הנידון! עד אשר נצליח להסדיר בדרך חוקית את ארגון החיים הוותיקים של כל דת ודת - וזה ייעשה בטקס או במאחר, זה מוכרח להיעשות על-ידי ממשלה זאת או אחרת - הלכנו, בינתיים, בדרך של ועדות מיעצות. אמרנו במנה בכל מקום ועדה מיעצת, וועדה מיעצת היא - מיעצת ואין פירוש הדבר שיכול מישהו להגיד: לא, תמנה את זה ולא את זה. אני צריך להסתדר למנותה כך שתייצג את הציבור המוסלמי. אם אני מפליח או לא - זה עניני ואני אחראי על כך לגבי הכנסת כסם שאני אחראי לגבי כל הפעולות. אין לדעתי שום טמכות, מפילו לוועדת הפנים, להגיד לי: תמנה את פלוני. אם רצונכם בכך אזי תורידו אותי, תגידו שאינני ממלא את תפקידי כשר הדתות באמונה.

מה היה בענין ה וועדה המוסלמית בחיפה?

מינינו ועדה מיעצת רחבה ככל האפשר, מכל הצדדים - ידענו שיש צדדים - 9 איש. הלכתי לחיפה והסתתפתי בית בה אחת, שתיים של הוועדה וראיתי שיש מחלוקת גדולה בתוך הוועדה. מיד נוצרו שני צדדים: ארבעה נגד חמישה. אי-אפשר להגיד שאחד היה במחלוקת. היתה מחלוקת גדולה, מחלוקת גדולה על דברים של מה בכך. והאמינו לי שהייתי פחות אינטרסנט בבעיה זו, אני ומפלגתי, אין לנו שום אינטרסים מפלגתיים בענין זה. יש לנו רק אינטרס לטובת הענין, אנו מעונינים שלא תהיה מחלוקת. והסתדרנו כמיטב יכולתנו להשלים בין הצדדים. לא הצלחתי. מחלוקת גדולה, הטמנה והיאחזות בדברים קטני-ערך, כל אדם עשיר, אמיד, בענין שקי מלט. אטיב על כך בכנסת לשאילתא של חיה בסתוני.

זה אינו קשור בכך שהיה עשיר או עני.

ר. בסתוני:

אם אתה, חייב בסתוני אומר לי: אם הענין יסתדר לא תובא שאילתה לכנסת ואם הענין לא יסתדר תובא שאילתה, אזי אינני מחייב את כל הענין מכיוון שהוא על רקע פוליטי.

סגן שר הדתות ז. ורהפטיג:

אינני יודע מי מאתנו מטחק מטחק פוליטי בכל הענין הזה. מה הסיבה לפירוק הוועדה

ר. בסתוני:

הגד מר ורהפטיג בגלוי לב.

אין לנו שום פו ליטיקה עם, כשיט ארבעה נגד חמישה והארבעה טוענים נגד החמישה

סגן שר הדתות ז. ורהפטיג:

והחמישה נגד הארבעה. הייתי צריך להתחשב בחמישה אילו היתה זו לא ועדה מטונה שמיעצת אלא ועדה נבחרת. אבל מי עשה אותם לחמישה? אני מיניתי אותם. (מ. סנה: מה בנוגע לוועדה נבחרת?) עם זה אחרת. אז יש צורך בחוק, נבחרות, בזכות בחירה.

מה היה עלי לעשות? - רגיתי שהמחלוקת

גדולה, ומאחר שהבטחתי לוועדת הפנים לפני הפגרה כי בימי הפגרה אסתדר לעשות מסהו - עשיתי כפי יכולתי: שלחתי לזם אנשים על מנת לבדוק את כל ההטמעות, פעם, פעמיים, נסעו הלוח וחזור ובסוף דבר הביאו לי הצעה ואמרו:

ועדת הפנים - 28.12.54.

אפשר להסדיר את העניין באופן זמני, אולי אז ייסקטו הרוחות, אם ניקח שנים מצד אחד ושנים מצד שני ונמנה ועדה זמנית לטטה חדשים. וכך עטינו. לקחנו את ראשי הצדדים: שנים מצד זה ושנים מצד זה ומינינו ועדה מליעצת זמנית, יותר מצומצמת. במסך טטה חדשים נראה איך תפעל. אם ייסקטו הרוחות - נוכל להפעיל את הוועדה. אם יתברר שגם ועדה זמנית זו אינה יכולה לעבוד - נפורה וננקוט בדרכים אחרות. בינתיים אני טומע שהוועדה הזאת עובדת די טוב, ואין מחלוקת; אני טמח שהענינים מסתדרים. אומנם יש מחלוקת מצד אנשים אחרים טמונו על - ידי קודם ולא הוכנסו לוועדה הזמנית. אינני אומר להם: לא. אחרי שתעבור תקופה מסויימת ונראה שיש דרך להחליט את הוועדה - נחפש דרך אחרת. כל עוד אין דרך של בחירות, אלא דרך של מינוי, עלי להפעיל את הוועדה.

היו"ר נ. חת:

אני מציע לסיכום את הנוסח הבא:

1. הוועדה רטמה לפני הנות הודעת סגן

טר הדנות כי א) מאז הדיון בוועדת הפנים לפני הפגרת הוקמה על-ידו לתקופה של חצי שנה ועדה מליעצת לעניני המוטלמים בחיפה, המורכבת מארבעה חברים, שהתחילה מטפלת בעניני העדה - לטביעת רצונו וכי - ב) ימשיך להתור לקראת הרחבת הרכב הוועדה למען עטותה מליצות, עד כמה שאפשר, את כל חוגי המוטלמים בחיפה.

2. בהודמנות הדי ון הזה ממליצה ועדת

הפנים לפני המטלה על הצורך הדחוף בהכנת חוק לארגון העדה הדתית המוטלמית בישראל.

א. פרי:

ההצתי: א) ועדת הפנים טמעה בצער, כי האנטים המליצגים את רוב האוכלוסיה

המוטלמית בחיפה הוצאו מהוועדה המליעצת לעניני המוטלמים במקום, דבר הפוגע בענינים הדתיים החיוניים של העדה.

ועדת הפנים רואה צורך בליצוג כל הגורמים

הציבוריים הדתיים בוועדה המליצגת ומציעה למסדר הדתות להוכיבה מחדט בהתאם לכך.

ב) ההרכב הנטיל של הוועדה בחיפה - וטל

הוועדות המליעצות בכללן - יהיה זמני עד לטידור כללי וחוקי של עניני העדה.

ג) ועדת הפנים רואה צורך דחוף בהסדר

חוקי של עניני העדה המוטלמית על בסיס בחירות דמוקרטיות ודורסת ממסדר הדתות להביא הצעת חוק בנידון.

מ. טנה:

הצעתי: א) הוועדה קובעת, כי למען

הטר את ההפליה לרעה לגבי העדה המוטלמית

יש להגיס בהקדם הצעת חוק לכנסת טיטור את הסטטוס החוקי של העדה המוטלמית, את בחירת מוטלמיה באורת דמוקרטי ואת התזקת רכוסה (ווקפ).

ב) עד החסדר החוקי הכל-ארצי, יש

להקים בחיפה ועיה זמנית המליצגת את כל חוגי הוטלמים המוטלמיים בחיפה ובטביבתה.

היו"ר נ. חת:

לדעתי הצעת תהייט טנה דורסת חקירה גדולה

ממד; אינני יודע אם אפשר לדבר על

הפליה לרעה, ועל "רכוסה" י ויכות אם זה רכוס טלה. אתה, טנה קובע עובדות מסויימות טאני, למטל, חול, עליהן.

מ. טנה:

זכותך להצביע נגד ההצעה.

ט. הגל:

אני חוטב טכל הפ דק הרטטון של הצעת תהייט

טנה מהווה דבר חדט טלא. היה

בדיונונו כטן ויט למחוק זאת. לא יתכן, אדוני היוטב יראט, טאני טביא מתר הצעה ואגיד: אינכם רוצים, הצביעו נגדה. יטנה טרוצדורה מסויימת

בדבר העלאת נוטא לדיון ולהצבעה בוועדה. אין קיים דבר כזה טאומר תהייט טנה: אינך רוצה הצבע נגד. זה לא הועלה על טדר-היום במטגרת

הדיון טהיה. זה נוטא בהחלט חדט ויטנה הזכות הברורה לבקט שהענין יובא לדיון בוועדה בצינורות המקובלים.

ד .

היו"ר נ. נת:
 הצעתי זאת כי הבינתי שרוב חברי הוועדה בעד הקיאת חוק כזה. אני מוכן לוותר על החלק הנני של הצעתי אם חברי הוועדה יגידו שזה מהווה נדבך חזק, ובטיים את הדין בכך שברובם את הודעת סגן המד למונינו. ביחס לזה גם כן עומדות כלול הצעות.

סגן המד והפטיג:
 בקשר להכנת חוק לגבי הצעה הדתית המוסלמית ביחד אלהינינו. סבור שזה דחוף ומדיע שאנו עושים את כל שאפשר על-מנת להחליט זאת.

ב. קטין:
 קיבלתי את הצעתו והתייכ טנה באופן עקרוני אולם ביקשתי כי הרב ר יבוא לדיון בורעוה בטרם נמליץ מהור בענין זה. אני, למל, לא אצביע בעד כל החלטה כי הענין אינו ברור לי די צרכו.

היו"ר נ. נת:
 לגבי החלק הראוון עומד רת כלול הצעות: הצעתי; הצעתו התייכ פדי ובסתוני; הצעתו התייכ טנה.

ה צ ג צ ה

6	-	בעד הצעת היו"ר נ. נת
2	-	בעד הצעתו התייכ פדי ובסתוני
1	-	בעד הצעתו התייכ טנה

הצעת היו"ר כדלקמן נתקבלה: "הוועדה רשמה ל פניה את הודעות סגן המד והפטיג, כי (א) ממו הדין בורעדת הפנים לפני הפגרה, הוקמה על-ידו, לתקופה של חצי שנה, ועדה מייצעת לעניני המוסלמים בארץ, המורכבת ממרבצה מבריים, שתחילה מטפלת בעניני העדה - לשביעות דצורו וכי - (ב) ימשיך להתגורר לקראת הרחבת הרכב הוועדה למצן גמור וזה מייצגת, עד כמה שאפשר, את כל חרובי המוסלמים בארץ."

היו"ר נ. נת:
 ביחס לאלה הן ניה מעוררים שני חברים טענה שיש לדון בזה תחילה ואחר-כך להחליט. היו"ר דברל חברי הוועדה מוכנים להמליץ על כך אנו י מוכן להצמיד את הגעיה הזאת בנחת מייצגותיה הקרובות של הוועדה.

סגן המד והפטיג:
 לפי דעתי מוטב כי תגישו זאת כהצעה לסדר-היום בכנסת על-מנת שזו תעביר את הצעה לורעדה והמסקנות לא תחיינה מסקנות ריקות.

א. פרי:
 ברצוני להזכיר שבענין זה הנהיגה ועדת ועדת הפנים לדון עוד התקופת מר טפיד. הוועדה דנה בענין הירוב הצרבי ובין האר בהסדרר עניני העדה המוסלמית.

ר. בסתוני:
 לפני נבתיים הוליתי על סדר-היום של הכנסת שלת שיחורר הווקפ. ועדת טענה התחילה לדון בנושא זה וטרם סיימה עבודתה. אני מבקש כי תסכם מסקנותיה בתקדם ותמליצה ליריעת הוועדה.

ה ו ת ל ט:

(א) הוועדה תי כנס בנחת מייצגותיה הקרובות לדיון בבע לית ארגון העדה הדתית המוסלמית בישראל.

(ב) להמריץ את וועדת המבנה לעניני הווקפ לסיים מסקנותיה.